

materialno korist; pa ta ne izvira iz želje, s pomočjo nemškiga jezika s znanostmi se obogatiti, ampak iz nezaupanja do nemške kanclije. Inrazodevanje takoršnih želja bo tako dolgo terpelo, dokler se ne bo vpeljal domači jezik v posle javne, ktere se opravljajo v kancelijah. Prav pomljivo prigledujem in pertresujem nasledke nemčarenja po narodnih šolah (^Volksschulen), in bogme! žalostni so; — izobraženje naroda ni prišlo tako rekoč nikamor naprej; zakaj od poldruega stolletja, kar Slovenec šole ima, bi narodno izobraženje moglo veči napredek dobiti in delavnost njihova bolje se poznati, kakor se je vse to pokazalo. „Slovensko ljudstvo je neomikano“ slišiš grajati, kamor koli se ozreš. Zapazenje teh okolišin bi pa moglo vladi, kteri gotovo na sercu leži: narodu zaklad potrebnih znanosti, mnogoverstne omike in pobožnega življenja s pomočj6 šol pripraviti, ne pa ga le s slabim znanjem ptujega jezika obogatiti in tako iz šol le učiteljstvo jezika napraviti— resnico do belega pokazati, da nemčarenje v slovenskih narodskih šolah tudi za naprej nebo pripomoglo, cilja in konca teh šol doseči, ampak narod slovenski bo postal polutan (hermafrodit), več v škodo in sramoto državi, kakor pa da bi bil močan faktor za konec državi. Ni tedej čuda, da imamo v slovenskih šolah takoršno delo, kakor ga je imel nekdej Herkul v Augiasovem hlevu. Prav pošteno sta tedaj že dva dopisnika „Novic“ iz Stajera nasvetovala, ko sta narodu in njegovim vodjam povedala, da za slovenske šole na Stajeri je treba slovenskega svetovavca. Ali bi se ne bil nobeden najšel, kteri bi potrebne znanosti, in zaupanje vlade imel? Naj le vlada iše, ima slovensko štajersko korenjakov zadosti, kteri imajo terdno voljo in blago serce vladi pomagati v rečeh, ktere jo še bodo dosti zadele, preden de jih bo izpeljala po svoji želji in po potrebah časa. Poznamo scer stranko, ktera si perzadeva ubijati vsako napredovanje v narodnih šolah, in misli na sredovekovem položaju jih osnovati, — ali ta stranka ne premisli te reči, ktere hude volje keršava z imenom „die fatalen Verhältnisse“. — Po razpisu visokega ministra je štajerski šolski svetovavec tudi za slovenske šole imenovan. „Ich finde gegenwartig keinen Anstand, dass der Inspector der deutschen Volksschulen in Steiermark die Inspection auch auf die slowenischen ausdehne, in so lange darin keine andere Bestimmung getroffen werden solite.“ Tako se glasijo besede g. ministra. Iz njih vidimo, da tisti možje, kteri so poklicani čuti nad narodnimi šolami, niso g. ministru razodeli, kar je potrebni ga; in tako razumemo lahko besede, ktere, kakor se govori, je g. minister enkrat nekimu Slovencu povedal: „Slovinci ničesar ne potrebujejo, ker se pri meni ne oglašijo. Pot želja je po uradijah, ne pa po časopisih.“ #}} Vradije, posebno šolske, molite zdej: Confiteor! Slišimo, da bodo konec tega mesca vsi šolski svetovavci na Dunaja zbor v zadevah narodskih šol imeli; prosimo prečastita g. Rudmaša in Močnika: naj g. ministru odkritosercno povesta, kar je Štajerskem Slovencom in narodskem šolam potrebno. Ce že od nas za ta keršanski posel drugega plačila ne dobita, verujta prečastita domorodca! da domorodne duše bodo za Vaji Boga molile. — Šololjub.

Iz Savinske doline. Slovenska reč pri nas lepo napreduje. Na Celjski latinski učilnici zdaj

) Mi pa mislimo: naj bi slavnemu vstavnemu ministerstvu razodetje poštenih in odkritosercnih časopisov v vsih rečeh razjasnjenje (Kommentar) bilo uradniških predlogov in nasvetov. Če so nasveti uradij v edinosti z vošili časopisov, zamore gotovo biti, de bo njegov sklep s hvalo sprejet. Ako pa so si vradniški nasveti navskriž z vošili odkritosercnih časopisov, bo prav storilo, ako dvomljivo zadevo natanjko preiskati da, de resnico zve Tako bo sebi, pa tudi občinstvu vstreglo. Vred*

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Stajera 12. jan. Ze dve domorodni duši ste tako pravične želje zastran slovenskih narodnih šol na Štajerskim izjavile, da morajo v sercu vsakega prijatelja narodne omike na ves glas odmevati. Pervi pogoj napredovanja šol in njih cvetenja je gotovo razumna glava, ktera šolarstvu predstoji; ako ona nima bistrega pogleda v bitje šel, in ne pozna, kje stoji krivo, kje je treba pomoči, kje so zapreke, ostane celo šolarstvo mehanska igra brez koristi, brez vspeha, brez resničnega delovanja. Pregreh pa ima slovensko šolarstvo neštevilnih, v notrajnih metodičkih oblikah in v zunajnim vedenju. Te odstraniti, je le mogoče možu, kteri ima potrebne lastnosti, ki so: znanost narodnega jezika in domačih odnošenj, posebno pa serce neprevstrašeno, v kterim gori ogenj za napredek omike ljudstva. Stara metodika se bode ostro in terdo na noge postavila proti umnim popravam v podučevanju, — in navada, globoko ukoreninjena pri nekterih, kteri šole vodijo, bo v krivih mislih, da se čast njihova pomanjša ali de se namen šole ne bo dosegel, ktere ga oni le v izobraženju serca, ne pa jednako serca in glave, išejo, napredek overala. Tudi od strani naroda se bode zoperstavljal stara napaka nerazumljivosti in tistega nič vrednega načela, ki vleva, „Naj vse pri starem ostane“. Narod — otroku enak — je premalo podučen in premalo prepričan, da vsahnuti mora, če se mu ptuja, nenarodna veja ucepi v drevo, ktero stoji na drugi zemlji, kakor pa na tisti, na kteri je ucepljena veja izrastla. „Učite nemšino mojega otroka“ bo upii prosti Slovenec vsakokrat, kedar bode fantiča v šolo prignal. On iše

trije gospodje materinski slovenski jezik uče, in mladina je za-nj vsa goreča. Tudi v začetnih šolah 80 rodoljubi učeniki, ki spoznajo, kar čas tirja, kar vstava zapoveduje, ter se po tem verlo obnašajo. So pa, žali bogi tudi nekteri nemški gospodje, ki mislijo, de bi bilo vunder prav, ko bi vse pri starim ostalo, Kaj storijo ti? Žalostno in smešno je. Troje se jih v Gradec poda, gospodu deželniemu poglavarju svoje nadloge tožit. Stopijo prednjega, ter začno: „Ker oni le nemško razumejo (J), prosijo, de bi gosp. poglavar zapovedal (M), de bi se v Celjski začetni učilnici jsamo po nemško učilo[!!!]“ Gosp. poglavar jim odgovori: „Gospodje, mi je žal; pa u tej reči ne morem vašim vošilam vstreči. Tem več sim prepričan, de je zlo zlo želeti, de se šolska mladost obeh deželnih jezikov dobro izučí, in de se slovenski jezik čedalje bolj izobrazuje, ker to potreba sedanjih časov terja, in cesarski ukaz zapove. Jez sam imam zdaj slovenskiga učenika, ter se slovenskiga jezika učim.“ Naši nemškutarji, to zaslišati, so jo vsi osupnjeni domu potegnili. Čudna stvar je zares z nekterimi nemškimi gospodi po Slovenskim: Slovenski kruh jim diši, slovensko meso tudi dobro tekne, slovensko vince radi pijo, — le jezik slovenskiga naroda zaničujejo!

J. S.

1% Marbvrğa 3pros. Več slovenskih županij iz Graškega okrožja je Staj. deželniemu poglavarstvu prošnjo predložilo za uverstenje k Marburškemu okrožju.

1% Siovenskiga Primorja. (L.) Ko sim prete-ceno pomlad svoje polje obdeloval, in veseliga serca zemlji seme izročil, sim se ob enim na slavne vradije in clo na visoko ministerstvo pravosodja s prošnjo obrnil, da bi dovoljenje dobil, svoje zadeve po sodnijah o domačim slovenskim jeziku opravljati. Nebeški oče je nas tukaj vsake nesreče obvarval, in razni pridelki »o trud marliviga kmeta obilno povernili; ali manj srečna je bila prizadetva na polji narodniga izobrazevanja. Višoke in nar vikši vradije ne perpuste, da bi se besedica v našim maternim jeziku po uradih pisala; smo clo doživeli, česar nismo pričakovali, da pri javnih obravnavaš Slovinc na svojim domu, glede svojiga jezika, nima veči pravice, kakor bi jo ptuji Francoz tukaj imel. Upanje tedaj, da javne obravnave v sodnijah bodo slovenski živlejš kaj obudile, je večidel zginilo. Ali vender nam ni še popolnoma obupati, da bi naša pravična reč zadnjič ne zmagala, ako je res, da srenja je podlaga države. Srenje so pri nas povsod uredjene, in poglavniki slovenskih srenj so pravilama pošteni, za svoj narod vneti možje; njih tiče zdaj, o svojim ozkim pa znamenitim krogu djansko prizadevati si, da naš jezik svojo pravico zadobi. Ako se bo vidilo, da mi samih sebe ne zapustimo, in se terdno svojih pravic držimo, bodo tudi protivniki omolknili in našo narodnost bolj spoštovali.

1% Tersta 13. pros. £J Cas je, da tudi iz velikega Tersta kakšno novico udobite, predrage Novice! pa Vam obečamo, od zdaj večkrat**) kaj pisati, da bo Vam znano, da Slavjani še žive pri jadranskem morju, likoravno jih je veliko, kateri mislijo, da prej ali potlej bo borja vse Slavjane u morje popihnila. Pa to se ne bo zgodilo, akoravno sta se „Giornale di Gorizia“ in „Corriere Italiano di Vienna“ borji pridružila, in pi-hata proti nam, in nas hudournike imenujeta. — Sinoč je bila vesolna skupšina u slavjanskem društvu. Predaednik društvu, visoko častiti gosp. Rudmaš, je od isvojeh slavjanskeh bratov slovo vzel, ker ga volja vlade na Koroško v šolsko svetovavnico kliče. Bog ga sprimi, kamor se poda; on je učen mož, izveden v šol-

ekih zadevah in potrebah, in iskren Slavjan. Društvo slavj. u Terstu ga nikdar ne bo pozabilo, katero je krepko vodil okolj poldruziga leta; društveniki pa tudi ne bodo pozabili besed, ktere je on govoril sinoč, ki so bile tako mile in iskrene, da so globoko segle v serca vseh pričujočih. Priporočil je tudi skerbeti, da bi kmaio „Jadranski Slavjan“ izhajati pričel, in je nasvetoval iskrenega moža, ki bil bi voljen, časopis društveni vredovati. Ko je g. Rudmaš odstopil, je bil mesto njega jednoglasno za predsednika izvoljen nas slavni g. Vesel, ali on je rekel, da mu je treba enmalo premisliti, prej ko to butaro na se vzame. Terdno zuparno, de slavni mož, ki je že toliko krasnih cvetlic posadil na polje slavjansko, se ne bo odtegnil vodstvu našiga društvu, ki ima mnogo opravil v vedno veči slavo domovine. Lansko leto smo imeli u Terstu pri latinskih šolah, slovensko učilnico, ali od časa, ko se je g. Macun u Zagreb preselil, je tudi slovenska učilnica zaostala; je tedej naloga našega društvu pripomoči, da se tej potrebi zadosti. — Od sv. Lucije pri Tminu sim dobil list mladega mašnika g. T. Rutarja, ki me je prosil, da bi mu šolskih knjig u slovenskem jeziku nakupil, kar sim serčno rad storil; on mi piše: „Vsi moji učenci, okoli sedemdeset jih je, se pridno slovensko učijo, in veruj mi, de je veselje učenik nepopaceni mladosti biti,“ i, t. d. Slava! takemu pridnemu domorodcu! Želeti bi bilo, da bi se kdo iz Tminskega oglasil, in nam kakšinkrat pisal, da bi kaj od tamošnih krajev zvedeli. Ker v knjigah govorim, dam tudi na znanje, da „cvetje jugoslavjansko“ g. Macuna se dobi u našem slavj. društvu na prodaj; prodaja jo tudi — kakor slišim — g. J. N. Kuk, c. k. mornarski uradnik u Terstu. Knjigi je cena 1 gold. sr.

Iz Gorice 12. pros. (J. K.J Tudi pri nas, kakor v 1. in 2. listu „Novice“ od Ljubljane pišejo, se cvetlice sem ter tje viditi dajo. Še veči prederznost so pa tukej pokazale naslednje drevesa: 1) na Studencu v Gorici ena češplja, ki je popolnoma cvetela, 2) cesarskim borštu Sabotin, blizo Svete Gore, dva javora (*Acer pseudoplatanus*), ki sta clo perje pogrnala in ozelenela, in 3) v nogradu, za Goriškim gradom, kjer je 10. dan po novim letu lastnik, gosp. Godina, na tleh tri majske kebre (*Maikafer*) najdel. — Ali v saboto, 11. t. m. se je borja vzdignila, katera še dones verši; ponoči je zemlja zmerznila, in tako tem novinam konec storila.

Iz Planine na Krasu. (d. n. s. cJ Neka premožna kmetica je za skušnjo 7. dan t. m. pšenico in ječmen vsejala, ker je tako lepo vreme celo zimo, de nismo snega več kot enkrat za malo časa vidili. Kako pa bo s tem žitom, neverno; skušnja bo učila. — Zoper draginjo se tudi pri nas vse pertoži, in ne vemo, kaj de bo! dobro bi pa bilo, de bi naša, za blagor svojiga kraja vneti županija za take reči e pravim času kaj storila. — Opomniti moram tudi naše šole in našiga vredniga g. učitelja F. J. Krajnc-a, kateri že 40 m učitelj, vedno za ljubo mladost gori, in častitiga g. kaplana Brence-ta, vnetiga Slovenca, ktera oba se tako verlo obnašata za šolo, de je sploh vošilo: naj bi naša dežela veliko tacih mož imela!

Iz Postojne 14. prosenca. (K.J Ker vem, de se radujete kadarkoli kaj od kaciga verliga in iskreniga Slovenca, ki je praviga narodskiga duha navdan, zaslišite, Vam danes od te reči veseli glas prinesem, Potovaje po stari Liburnii, sedanji Istrii, sim se na gori Učka (*Monte maggiore*) soznanil z verlim rodoljubam, kateri je v slovenskim jeziku obširno izveden, in tudi glagolítico in kirilico, kateri dobro ume, pridno prebira in prestavlja. Znan Vam je že nekoliko, vender še ne dosti. Časti vredni gospod Jakob Volčič, rojen Ločan na Gorenskem, zdanji kapelan v Veprincu

*) Nam bo drago.

princu na Učki, po kateri pelje lepa cesta v Istrijo, se veliko peča z nabero ljudskih pripovedk, starih izrekov in pregovorov, in čistih, nam na Krajskim večidel neznanih besed. Čast in hvala mu, ki je lepo množico taciga draziga blaga že nabral! Veselje je slišati gladko in čisto slovenšino, ki iz njegovih ust, ko iz bistriga zdraviga studenca teče! Poprosil sim ga, mi iz njegoviga nabirka kaj poslati, in mož beseseda! poslal mi je priloženo pismice in nekoliko nabranih besed in pregovorov, ktere vam tukaj pošljem v pokusnjo, in ako Vam, kar ne dvomim, dopadejo, obrnite se na pridniga Slovenca v Veprinac; rad Vam bo se več podelil iz svojiga s pridnim trudam nabraniga zaklada. Po Liburni, v kateri biva čez polovico pravih Slovencev, v starih taborih, katerih je dovelj na vse kraje, rastejo in cveto v skritim cvetlice prijetniga duha, in lepiga slovenskiga glasu, ki se bi dale lahko v naše slovstvo vpeljati. Tam se čista slovensina lepo razvija, in pridne čebelice pobirajo po rožcah med iz njih, kateriga bomo lahko serkali, ako se z njimi poprijaznimo. Berite priloženo pismice, in sledeče nabirke, in rekli boste! „res je.“ *)

Poleg noviga mesta. (F. J. Okrog Noviga mesta smo imeli ob praznikih dovelj snega, pa zdaj ga je že zlo jug pobral. Tudi tukaj se že kažejo sem ter tje marjetice, posebno pa rumene trobentice. — De so še pred prazniki 4 kontrabantarji na Gorjancih zmerznili, je že morebiti znano.

*) Res je, res! Zato serčna hvala Vam, visoko častiti gospod, de ste nam prijazno podelili predrago nabiro slovenskih besed, ki Vam jo je castititi g. Volčič iz Liburnije poslal. Porabila se bo čisto vsa v našim slovenskim besedniku 5 nektre besede pa bomo tudi v »Novicah« naznanili. Lepa hvala Vam pa tudi za to, de ste g. Volčiča nagoovorili, de naj nam večkrat kaj iz svojiga kraja pošlje. — S to očitno zahvalo do Vas pa zedinimo tudi očitno prošnjo do gosp. Volčiča: naj nam blagovoljno podari iz svoje nabere, kar ve, de zamore k povzdigi in napredku slovenskiga jezika pripomoči. Vam, iskreni rodoljub, so odperti bogati zakladi čiste slovenščine — Vaše rodoljubje nam je znano. — stopite v kolo z nami in darujte nam, česar nam manjka. Slovenski narod Vam bo za to hvaležen. Vred.